

KONFERENCIJA FRANJEVAČKE OBITELJI

POVJEROVALI SMO LJUBAVI

PISMO U POVODU OSAMSTOTE OBLJETNICE
ROĐENJA SVETE ELIZABETE,
UGARSKE KNEGINJE, TIRINŠKE GROFICE,
FRANJEVAČKE POKORNICE

Svim sestrama i braći franjevačke obitelji
a na poseban način sestrama i braći
Reda franjevaca trećoredaca i Franjevačkoga svjetovnog reda,
milosrđe Božje neka ispuni vaša srca...

1. Osamstota obljetnica, 1207. – 2007.

Iduće godine, 2007., slaviti ćemo osamstotu obljetnicu rođenja svete Elizabete, ugarske kneginje, tirinške grofice i franjevačke pokornice. Ta će slavljenička godina započeti 17. studenoga 2006., na blagdan sv. Elizabete, a svršit će istoga dana god. 2007.

Treći franjevački red je časti kao svoju zaštitnicu a cijela franjevačka obitelj je ubraja među svoje dike. Želimo iskoristiti ovu prigodu kako bismo prikazali njezino izuzetno svjedočanstvo predanja Bogu Ocu, u nasljedovanju Krista i uzdizanju čitavog svog bića u Bogu Ljubavi.

Papa Benedikt XVI. u programskoj enciklici *Deus caritas est* podsjetio nas je koje je osnovno kršćaninovo opredjeljenje izražavajući ga ovim riječima: *Povjerovali smo ljubavi Božjoj*. Nadajmo se kako će se naša vjera osnažiti u jubilarnom susretu sa svetom Elizabetom koja je čvrsto vjerovala u ovu ljubav.

U životu svete Elizabete očituju se zrenici koji doslovce odražavaju evanđelje Isusa Krista: potpuno priznanje Božjeg gospodstva, potreba razbaštiniti se od svega i postati maleni poput djece kako bismo unišili u Kraljevstvo Očevo; potreba obdržavanja do kraja nove zapovijedi ljubavi.

Zaboravljajući samu sebe kako bi postala bližnja svima potrebitima, otkrila je Isusovu prisutnost u siromašnima, odbačenima od društva, u gladnima i bolesnima (Mt 25). Razdala je sve bogatstvo i sve svoje životne sile kako bi živjela milosrđe Ljubavi Božje i kako bi je uprisutnila među siromasima.

Po izvornom Franjinu životnom stilu Elizabeta je tražila korjenito nasljedovanje Krista, koji, makar je bio bogat, postade siromašan. Odbacila je privide i slavljublja svijeta, raskoš dvora, udobnosti, bogatstva i gizdavu odjeću. Izišla je iz svoga dvorca i podjenula svoj šator među odbačenima, ranjenima, kako bi im služila. Ona je prva franjevačka svetica proglašena svetom, oblikovana u Franjinoj evanđeoskoj radionici.

Obljetnica koju slavimo dakako gubi se u polutama daleke prošlosti, uvijene u legende, ali smo uvjereni da, ako se u ovoj obljetničkoj godini susretnemo sa sveticom i njezinim djelom, on-kraj legende, izići ćemo obogaćeni u svome biću i u svome djelovanju.

2. Legende i život svete Elizabete

Njezin je život bio isprepleten legendama, što je plod štovanja, divljenja i mašte koje ističu važne vidike njezine osobnosti. Nas ipak više zanima povijest koja se krije iza legendi. Želimo upoznati njezinu osobnost, njezinu jedinstvenu i izazovnu svetost. Legende koje okružuju njezinu osobu žive su boje njezine slike, to su metafore činjenica; ne možemo ih dakako ostaviti po strani.

Tko je bila Elizabeta? Ugarska kneginja rođena 1207., kćerka kralja Andrije II. i Gertrude od Andechs–Merana. Po ugarskoj tradiciji rođena je u dvorcu Sáros-Pataku, jednom od najdražih kraljevskoj obitelji, smještenu na sjevernom djelu Mađarske. Kao nadnevak rođenja predaja obično navodi 7. srpnja. Sigurna je samo godina.

Slijedeći običaje srednjovjekovnog društva Elizabeta je bila buduća zaručnica njemačkoga grofa iz Tiringije. Kad je imala četiri godine (1211.) povjerili su je njemačkom izaslanstvu koje je došlo u Bratislavu, onodobno najzapadnije mjesto ugarskoga kraljevstva.

Odgajana je na dvoru u Tiringiji zajedno s ostalom djecom grofovske obitelji te zajedno s onim koji će postati njezin zaručnik, kao što se tada običavalo. S četrnaest godina udaje se za Ludviga IV., tirinškoga grofa i kneza. Imala je troje djece. Ostala je udovica u dvadesetoj godini, a umrla je u dvadeset četvrtoj, god. 1231. Papa Grgur IX. proglasio ju je svetom g. 1235. Najveći primjer intenzivna i raspeta života kako bi se vinula do najuzvišenije svetosti i bila predložena kao trajni primjer samozataje i sebedarja.

Postoji nesporazum ukorijenjen u kršćanskom puku koji je plod legendi i netočnih pučkih životopisa, prema kojima bi Elizabeta bila kraljica Ugarske. Dakle, nikada nije bila kraljica ni Ugarske ni Tiringije, nego kneginja Ugarske i tirinška grofica u Njemačkoj. Tradicionalno Elizabetu prikazuju s vijencem koji je koristila ne kao kraljica, već kao kneginja i grofica.

3. Supruga i majka

Elizabetine pratilje i služavke pripovijedaju kako je njezino hodočašće prema Bogu započelo još dok je bila djevojčica: njezine igre, njezini snovi, njezine molitve već od njezinih prvih godina bili su usmjereni prema nečemu uzvišenijemu.

Godine 1221., s četrnaest godina, udala se za grofa Ludviga IV. iz Tiringije. Ludvig i Elizabeta rasli su zajedno poštujući se kao brat i sestra. Vjenčanje je proslavljeno u crkvi sv. Jurja u Eisenachu.

Do 1227. Elizabeta je bila uzorna supruga, majka i tirinška grofica, jedna od žena iz najvećega plemstva u kraljevstvu.

Njihovi supružnički odnosi nisu bili, kako je bio običaj u tom vremenu, obilježeni samo interesima politike ili koristi, nego su bili prožeti istinskom bračnom i bratskosestrinskom ljubavlju.

Kao supruga Elizabeta je mnogo vremena posvećivala molitvi koju je protezala do kasno u noć u samoj bračnoj sobi. Znala je da se potpuno treba posvetiti Ludvigu, ali je već čula poziv «drugoga zaručnika»: “Slijedi me”.

Iz te dvojake ljubavi proizlazila je duboka radost i potpuno zadovoljstvo, ne sukob unutarnje podijeljenosti. Bog je bio najveća i bezuvjetna vrijednost koja je hranila sve ostale ljubavi: pre-

ma mužu, prema djeci, prema siromašnima.

Čudo s ružama, o kojem govori legenda, ne osvjetljava u potpunosti njihov supružnički odnos. Kad je suprug iznenadio Elizabetu s pregačom punom kruhova, nije imala nikakva razloga kriti svoj čin mužu. Niti je bilo razloga da oni kruhovi postanu ruže. Bog ne čini beskorisna čuda.

Elizabeta je imala troje djece: Hermana, prijestolonasljednika, Sofiju i Gertrudu; ova posljednja rodila se kad je muž već bio mrtav (1227.). Umro je kao žrtva kuge, kao križar na polasku u Svetu zemlju. Ona je imala tek dvadeset godina.

Kad je umro njezin muž, umrla je i kneginja, a pojavila se pokornica. Među njezinim životopiscima vodi se rasprava, je li bila protjerana iz dvorca u Wartburgu ili je otišla svojom voljom. Odgovor na njezinu samoću i njezino napuštanje bila je zahvalna pjesma koju je zatražila da joj franjevci otpjevaju u franjevačkoj crkvi, pjesmu *Te Deum*.

4. Elizabeta franjevačka pokornica

Elizabeta Ugarska ženski je lik koji najistinskije utjelovljuje Franjin pokornički duh. Raspravljalo se je li bila ili nije franjevačka *trecoredica*. Trebamo pojasniti kako se u Elizabetino vrijeme još nije koristio pojam *trecoredica*. Postojali su, međutim, mnogi pokornici; mnogi su ljudi iz puka živjeli pokorničkim životom što ga je pokazao sv. Franjo a proširila njegova braća.

Manja braća došla su u Eisenach, glavni grad Tiringije, potkraj god. 1224., ili na početku 1225. U dvorcu se u Wartburgu nalazio dvor velikog vojvodstva kojem su predsjedali Ludvig i Elizabeta.

Propovijedanje puku manje braće, što su ga naučili od Franje Asiškoga, sastojalo se u poticanju da se čini pokornički život, t.j. da se odbaci svjetovni život, da se moli, trapi i vježba u djelima milosrđa. Taj način života opisuje Franjo u *Pismu svim vjernicima pokornicima*.

Brat Ruđer je uveo u pokornički život Elizabetu koja je bila već pripravna za duhovne vriednosti. Svjedočanstva koja se odnose na njezino franjevašto su neporeciva:

- Poznato je da je Elizabeta darovala franjevcima crkvu u Eisenachu.
- Tkala je platno za franjevački habit.
- Kad je bila isključena iz svoga dvorca, sama i napuštena, tražila je od franjevaca da otpjevaju *Te Deum* kao zahvalu Bogu.
- Na Veliki petak god. 1228., nakon što je stavila ruke na ogoljeni oltar, položila je javni zavjet u franjevačkoj crkvi. Uzela je sivo pokorničko odijelo kao vanjski znak.
- Četiri služavke, koje su ispitane u postupku proglašenja sveticom, i same su uzele sivo odijelo. Ova «nevrijedna tunika», u kojoj je Elizabeta zaželjela da je pokopaju, značila je da joj je redovničko zavjetovanje dalo novi identitet.
- Bolnicu u Marburgu (1229.) je stavila pod zaštitu sv. Franje koji je samo koji mjesec ranije bio proglašen svetim.
- Nepoznati autor iz Zwettla (1236.) tvrdi da je “obukla sivo odijelo manje braće”.

Zalaganje što ga je Elizabeta pokazala u življenju siromaštva, u darivanju svega i prosidbi, ne bijahu li osobine što ih je Franjo tražio od svojih sljedbenika?

Ta svjedočanstva potkrjepljuju drugi izvori koji ocrtavaju Elizabetin pokornički život, kao pravila i drugi franjevački spisi; *Memoriale Propositi* ili drevno pokorničko pravilo, sličnosti i podudaranja između Elizabete i Franje.

5. Dva Elizabetina zavjetovanja

U životopisnim vrelima susrećemo dva Elizabetina zavjetovanja i dva načina polaganja koja su bila tada u uporabi. Prvim zavjetovanjem je ušla u Red pokore dok joj je još bio živ muž.

Polajući svoje ruke u ruke pohoditelja Konrada Marburškoga, obećala je poslušnost i uzdržljivost. Konrad je bio propovjednik križarskih vojni, siromašan i jednostavan, vjerojatno svjetovni svećenik. Elizabeta ga je uz Ludvigov pristanak izabrala jer je upravo bio siromašan. Pohoditelji nisu nužno trebali biti franjevci. Sveti Franjo u Nepotvrđenom pravilu (1221.) propisuje da «nijedan brat ne smije uopće primiti koju ženu u poslušnost nego, pošto joj dade duhovan savjet, neka čini pokoru gdje hoće» (pog. XII.).

S Elizabetom su se zavjetovale i tri služavke ili drugarice; one su osnovale malu zajednicu molitve i asketskoga života pod vodstvom poglavara – pohoditelja Konrada. One će je, nakon muževljeve smrti, pratiti u izgonu iz dvorca, prema svijetu siromašnih. Bile su joj utjeha u gorkim časovima samoće i napuštenosti.

Zajedno s njom, one su se drugi put javno zavjetovale, na Veliki petak god. 1228., stvarajući tako redovničko bratstvo. Njezine su služavke poput nje uzele sivo odijelo i zauzimale se u istoj nakani svjedočenja Božjeg milosrđa; jele su i radile zajedno, izlazile su zajedno pohoditi kuće siromaha ili pronaći hranu za potrebite. Na povratku su zajedno molile.

Bio je to istinski redovnički život za zavjetovane žene, bez stroge klauzure i posvećene društvenoj zauzetosti: služenje siromasima, odbačenima, bolesnima i hodočasniciima... To je životni oblik posvećen u svijetu.

Ali pravno odobrenje takva načina ženskoga zajedničkog života, bez stroge klauzure, trebalo je čekati stoljeća kako bi ga Crkva priznala. Život u samostanu bio je jedini način što ga je Crkva dopuštala za ženske redovničke zajednice.

Elizabeta je, bez dvojbe, znala uskladiti obje životne protežnice, bliskost s Bogom i zauzeto služenje siromasima: «*Mariam induit, Martham non exuit*», obukla se u Mariju, a da nije skinula Martu.

Danas ima ženskih udruženja TOR-a oko četiri stotine, s oko 100 000 zavjetovanih redovnica, koje slijede stope svete Elizabete u djelatnom i kontemplativnom životu, i mogu se smatrati njezinim nasljednicama.

6. Kneginja i milosrdna pokornica

Kratki Elizabetin život bogat je ljubaznim služenjem, radošću i trpljenjem. Njezina velika darežljivost i bliskost s odbačenima izazivali su sablazan na dvoru u Wartburg. Nikako se nije uklapala u okolje. Mnogi su je vazali smatrali ludom. U tome je nailazila na jedan od svojih velikih križeva: razapeta između društva kojem je pripadala i svijeta onih koji nisu znali za milosrđe.

Na vrhuncu vlasti, kad je bila još kneginja, u muževljevoj odsutnosti, morala se suočiti s teškim stanjem nakon opće oskudice koja je zemlju dovela do gladi. Nije oklijevala isprazniti grofovijine žitnice kako bi pomogla potrebitima. Elizabeta je osobno služila nemoćne, siromašne i bolesne. Poput Franje skrbrila je o gubavcima koje je društvo odbacilo.

Iz dan u dan, iz sata u sat, siromašna sa siromasima, živjela je i činila milosrđe Božje u riječi patnje i bijede koji su je okruživali.

U nevoljnicima Elizabeta je gledala Krista (Mt 25,40). To joj je dalo snagu da pobjedi naravnu odbojnost, dotle da je ljubila gnojne rane gubavaca.

Elizabeta se nije služila samo srcem, nego i razumom u svome skrbničkom djelovanju. Znala je da je institucionalizirano dobročinstvo djelotvornije i trajnije. Još dok je bio živ njezin muž, pridonijela je osnivanju bolnica u Eisenachu i Gothau. Potom je osnovala onu u Marburgu,

najdraže djelo njezina udovištva. Ustanovila je redovničku zajednicu sa svojim prijateljicama i služavkama kako bi se mogla o njoj skrbiti.

Radila je vlastitim rukama: u kuhinji pripravljaajući hranu; u bolnici njegujući uboge; prala je tanjure i uklanjala s puta služavke ako bi joj priječile. Naučila je tkati vunu i šiti odjela za siromašne te tako zarađivala kruh.

7. Elizabeta kontemplativka i svetica

Svetost se prikazuje u povijesti Crkve kao ludost, ludost križa. Elizabetina je ludost veličanstvena. U njezinu životu svijetli jedinstvenim sjajem krjepost milosrđa. Njezina osoba je pjesma ljubavi koju tvore služenje i samoodricanje s namjerom sijanja dobra.

Odlučila je živjeti evanđelje na jednostavan način, «sine glossa» rekao bi Franjo, u svakom pogledu, duhovnom i materijalnom. Nije ništa napisala, ali brojni događaji iz njezina života mogu se razumjeti samo polazeći od doslovnoga shvaćanje evanđelja. Prevela je u stvarnost životni program što ga je Isus ponudio u evanđelju.

- Tko želi spasiti svoj život, izgubit će ga; i tko ga izgubi poradi mene i poradi evanđelja, spasit će ga (Lk 17,33; Mk 8,35).
- Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom (Mk 8,34-35).
- Hoćeš li biti savršen, idi, prodaj što imaš i podaj siromasima pa ćeš imati blago na nebu. A onda dođi i idi za mnom (Mt 19, 21).
- Tko ljubi oca ili majku više nego mene, nije mene dostojan. Tko ljubi sina ili kćer više nego mene, nije mene dostojan (Mt 10,37).

Elizabetina nutarnja goruća snaga proizlazila je iz njezina odnosa s Bogom. Njezina je molitva bila žarka, trajna, a ponekad je prelazila i u ekstazu. Trajna svijest o Gospodinovoj prisutnosti bila je izvor njezine snage, njezine radosti, njezina zauzimanja za siromašne. Ali i susreti s Isusom Kristom u siromasima budili su njezinu vjeru i njezinu molitvu.

Njezino hodočašće prema Bogu obilježeno je odlučnim činima nutarnjeg otklona sve do potpuna izvlaštenja, poput Krista na križu. Na svršetku života nije zadržala za sebe ništa drugo osim bijedne sive pokorničke tunike koju je željela zadržati kao znak i ukopno odijelo.

Elizabeta je izarivala radost i mirnoću. Dubina njezine duše bila je kraljevstvo mira. Istinski je živjela *savršenu radost* o kojoj je govorio i naučavao Franjo, u mukama, u samoći, u boli. «Trebamo usrećivati druge» govorila je sluškinjama-sestrama.

8. Zaključak

Elizabeta je prošla ovim životom kao sjajni meteor i glasnik nade. Učinila je da svjetlo zasja u srcima tolikih duša. Donijela je radost ojađenim srcima. Nitko ne može prebrojati suze koje je osušila, rane koje je previla, ljubavi koje je pobudila.

Njezina je svetost bila novost bogata nijansama i uzvišenim krjepostima. Odsada se na oltar nisu uzdizale samo mučenice i djevice, nego također i supruge, majke i udovice.

Elizabeta je prošla put kršćanske ljubavi kao svjetovnjakinja, u ulozi supruge i majke. Ali nakon drugog zavjetovanja, postala je žena posve posvećena Bogu i uzdizanju ljudske bijede.

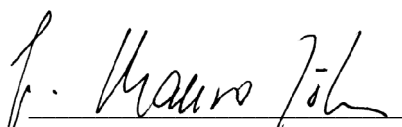
Treći red svetoga Franje, i onaj samostanski, a i svjetovni, imaju nakanu oživjeti spomen na svetu zaštitnicu u osamstotoj obljetnici rođenja i žele je ponuditi kao svjetlo i uzor evanđeosko-

ga zauzimanja. Franjevačka obitelj želi častiti prvu ženu koja je postala sveta slijedeći Krista, po primjeru sv. Franje.

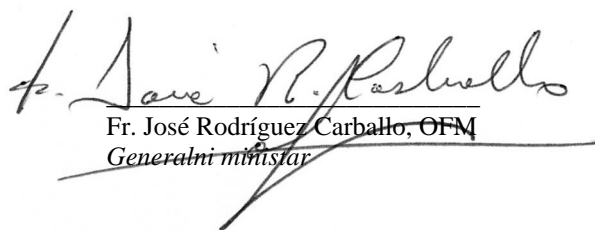
I dok se sjećamo njezina rođenja, njezine jedinstvene osobnosti i osjećajnosti, činimo to zato da po znanju i divljenju i mi postanemo oruđe mira i naučimo izljevati balzam na rane odbačenih svoga vremena, učinimo čovječnim svoju sredinu i osušimo barem koju suzu. Razlijmo dobrotu srca tamo gdje nedostaje Očevo milosrđe. Neka Elizabetino nesebično zauzimanje ohrabri i naše zalaganje. Njezin primjer i njezin zagovor osvjetlit će naš put prema Ocu, izvoru svake ljubavi: Dobru, svakom Dobru, najvećem Dobru, Miru i Radosti.

Rim, 17. studenoga 2006.

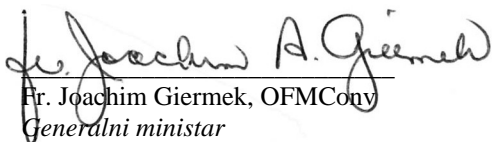
Blagdan sv. Elizabete

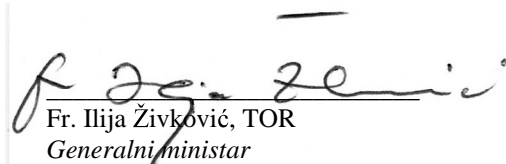
Fr. Mauro Jöhri, OFM^{Cap}
Generalni ministar
Preredsjednik KFO

Fr. José Rodríguez Carballo, OFM
Generalni ministar

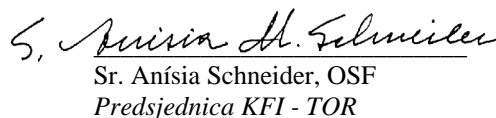
Fr. Joachim Giermek, OFM^{Conv}
Generalni ministar

Fr. Ilija Živković, TOR
Generalni ministar

Encarnación Del Pozo, OFS
Generalni ministar

Sr. Anísia Schneider, OSF
Predsjednica KFI - TOR

GLAVNI IZVORI

1. Konrad Marburški, *Epistola*, zvana i *Summa Vitae*, životopisni sažetak.
2. *Dicta quatuor ancillarum* [Svjedočanstvo četiriju služavki].
3. Caesarius Heisterbach, cistercit, *Vita sancte Elysaabeth lantgravie* [Život sv. Elizabete grofice], 1236.
4. Nepoznati iz Zwettla, cistercit, *Vita Sanctae Elisabeth, Landgravie Thuringiae* [Život sv. Elizabete tirinške grofice], 1236.
5. Kronika Reinhardsbruna, benediktinski samostan.
6. Nepoznati franjevac, *Vita beate Elisabeth* [Život blažene Elizabete], kraj XIII. stoljeća.
7. Dietrich iz Apolda, dominikanac, *Vita S. Elisabeth* [Život sv. Elizabete], između 1289. i 1291.